

Beograd i minusgrader

Bærer mon Serbien på en slags skurkerolle i manges bevidsthed? Og hvis det er tilfældet, er den stadig berettiget? Vi er under alle omstændigheder taget til den serbiske hovedstad med vores 17-årige søn Marius for endnu en gang at få nogle oplevelser med hjem fra det brogede tæppe af lande i det sydøstlige hjørne af Europa, der går under betegnelsen: Balkan

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@mediehusenemidtjylland.dk

Efter en overnatning på et lufthavnshotel har vi efterladt bilen på en stille tysk villavej. Med et kig ud over medpassagererne på flyet kan vi konstatere, at vi måske er de eneste, der ikke er serbere.

Et par timer senere lander vi i Beograds store lufthavn, der er opkaldt efter den lokale helt Nikola Tesla, som var pioner inden for elektromotorens tilblivelse.

Ved et kontor inde i selve lufthavnen står der »TAXI POINT« og »fixed prices« med store typer.

Det plejer at betyde, at man får en såkaldt voucher og kan gå ud i en taxa uden bekymring.

Tre yngre mænd på plus 1,90 meter står og hænger ud foran butikken.

-Vi er ikke taxachauffører, spoger de.

Ha-ha, sjovt. Deres »tilbud« til centrum er på 5000 dinarer, der svarer til 300 kroner, men jeg ved, at det højst skal koste omkring halvdelen. Jeg ryster på hovedet og går. Da vi når helt ud til de ventende taxaer, er en af dem fulgt efter og foreslår 4000! Så meget for »fixed prices«.

Efter en rum tid finder vi ekspresbussen til knap 30 kroner pr. person. Vores værtspar har ventet en tid i lejligheden og har et utal af anbefalinger, som vi

sikkert har glemt om et øjeblik, men de er meget søde.

Studenterdemonstrationer

En ting, man kunne bekymre sig om, er, at Serbien netop nu lægger grund til de måske mest omfattende studenterdemonstrationer i Europa siden 1968 med blokader af uddannelsessteder, pladser, veje og broer over Donau, men foreløbigt er det gået fredeligt for sig.

Vores lejlighed ligger blot et stenkast fra den centralt beliggende Republikplads. Her ved gædagens start ser vi et citat med store blokbogstaver på en husmur i fire meters højde: »The only genocide at the Balkans was against the Serbs.«

Som et ekstra krydderi er der påmalet nogle billeder af hærføreren Ratko Mladic, der blev dømt fængsel på livstid af domstolen i Haag for blandt andet folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden under Slobodan Milosevics regering. Det kunne se ud, som om det har været overmalet med brun maling nogle gange, men nogle i dette land har åbenbart behov for at se sig selv som ofre. Ikke mindst på baggrund af, at NATO-fly bombarderede militære mål i landet i godt to måneder i foråret 1999.

En dråbe gede- og fåremælk

I et supermarked køber vi et bredt ud-

Beograds indbyggere nyder vintersolen fra byens borg samt udsigten over »den skønne blå Donau«. Mihajlo Pupin-broen ses i baggrunden.

og grønt på de udendørs markeder, som man finder i enhver større by.

Startskuddet til protester

På turistkontoret fortæller en venlig kvinde om de demonstrationer, der dagligt har fundet sted nu gennem tre måneder. De starter normalt klokken 11.53. Hvorfor nu det? Jo, den 1. november 2024 klokken 11.53 styrtede et langt betonudhæng ned på stationen i Novi Sad, landets næststørste by, og dræbte 15 mennesker.

Når netop denne begivenhed blev startskuddet til protester landet over, skyldes det en stigende utilfredshed med blandt andet korruption i landets ledelse med præsident Vucic i spidsen.

Vucic var informationsminister helt tilbage i Slobodan Milosevics regering, der ikke har det bedste renommé hverken i Serbien eller i udlandet. Indtil videre er protesterne kun taget til for hver dag. Om det fører til regeringens fald, kan kun tiden vise.

Gang i musikken

Et nyt stenkast fra vores lejlighed ligger Skadarlija-gaden. Det er Beograds

restaurantgade. Gaden er belagt med toppede brosten. Her er små træer og blomsterkummer med stedmoderblomster. Det er koldt. Nok 3-4 minusgrader, og når det blæser, føles det endnu koldere.

Selv på en lørdag her i lavsæsonen er der livligt gang i musikken på flere af stederne. I en kælderrestaurant står vinduet på klem, så man akkurat kan høre tonerne sive ud fra fem modne mænd i nydelige sorte jakker og hvide skjorter. Det ser superautentisk ud, så vi vælger at gå derned og bestille noget mad.

Lokalet er faktisk ret tomt. Her befinder sig ejeren, der ryger cerut og sidder og ser vigtig ud med nogle papirer på et bord foran sig, en lille tjener med buskede øjenbryn i midten af 50'erne, to-tre venner og en godt 50-årig kvinde med lyst affarvet hår, der lidt teatralisk synger med på flere af numrene og som, i tilbagelænet positur, ryger konstant.

På et tidspunkt rejser hun sig og vrikker lidt med hofterne og stopper en pengeseddel i harmonikaen. Det forekommer os ikke særlig spontant, og musikerne ligner da også nogle, der snart kunne trænge til en arbejdsgiv-

verbetalt charterferie på den kroatiske Adriaterhavskyst. Det er ikke let at få noget rutinepræget til at se spontant ud. De spiller 30-40 minutter, holder en kort pause, og så på den igen. Det handler om at få folk fra gaden og ind i biksen. Når det er sagt, er det ganske underholdende - i hvert fald de første 3-4 numre.

Maden sniger sig lige op på 2 af 6 kokkehuur.

På den solrige søndag, der følger, går vi ud til Beograds store borg. Her i boderne sælges porcelænskrus og køleskabsmagneter med slovakiske Fico, ungarske Orbán, Belarus' Lukasjenko og »vores allesammens Putin«. Er det mon udelukkende ment som bad taste at sælge disse ting? Det må man håbe.

Borgen ligger strategisk placeret lige ovenfor det sted, hvor floderne Donau og Sava mødes. Nogle lange og tungt belæsedede flodpramme sejler forbi derude i adstadigt tempo. Under den smukke blå himmel sidder mange af byens borgere og nyder udsigten fra bænkene i den store park.

Borgen rummer også et militærmuseum med et utal af våben, kobberstik og uniformer. Før i tiden havde man sit

doje med osmannerne, fremgår det, og i nyere tid med nazisterne, som blev jaget på porten af partisaner med en vis Josip Broz Tito i førertøj. Der er rigeligt med kort over udviklingen i diverse krige, og så er mindst 90 procent af al tekstning på serbisk. Så kan vi lære det!

Sønnen er meget historieinteressert og holder løbende foredrag for os undervejs. På turen er han gået i gang med at lære russisk via sprogappen Duolingo. Det bliver vi også delagtiggjort i.

Vi tager den gratis offentlige bus hen til den store serbisk-ortodokse kirke (al offentlig transport i Beograd er gratis!). Den gigantiske marmorbeklædte kirke er 82 meter høj og rigt udsmykket indeni, men når man selv er ateist, er det bare svært at føle overdreven begejstring ved mosaik- og bladguldsbesmykkede kirker, som det har kostet mange, mange millioner at lave - især i lande, hvor almindelige mennesker havde mere brug for pengene.

Det legendariske Hotel Moskva

På vej tilbage mod den gamle bydel, på adressen Balanska nr. 1, kan man lægge vejen forbi det legendariske og stilfulde Hotel Moskva, der blev opført i 1908 i art nouveau-stil. Hotellet har gennem tiden huset berømtheder som Albert Einstein, Indira Gandhi og Ray Charles.

Vi går ind i caféen, der løber i næsten hele bygningens længde og har 7-8 meter til loftet, der er domineret af heftig guldbelagt stuk og nogle overdrevent store messinglysekroner. Der er 2 meter høje blankpudsede paneler i rød granit langs væggene, og i den ende, hvor vi slår os ned - ved adskillelsen til restauranten - sidder en høj og tynd kvindelig pianist og klimper på et stort flygel.

Hun spiller på den lidt flagernde måde, som man nogle gange oplever, når folk skal underholde et uopmærksomt publikum i alt for mange timer i træk.

Det vrimler med tjenere i nydelige veste. Jeg har forinden sagt til familien, at hvis de er for fiseformemme, så damper vi af på stedet. Det er de imidlertid slet ikke. Ham, der betjener os, er afslappet og venlig. Vi giver den gas med tre forskellige stykker delikat lagkage og

kaffe og betaler omkring 175 kroner i alt for tre personer. Her må vi ryste op med 5 kokkehuur ud af 6.

Vi bliver enige om, at oplevelsen svarer til at være med i en film, der foregår i en helt anden tidsalder.

Noget mere folkeligt er et af de små huller, man kan se i væggen lidt nede ad gaden, hvor vi bor. Inde i det ultralille køkken står 3-4 personer og laver pizza på samleband. Ude på fortovet er der en evig kø.

Da vi omsider når hen til hullet, spørger den rappe dame, om der skal »chicken salad« på. I vanvare siger fru en ja, og der bliver med rund hånd smurt et 1 cm tykt gult mayonnaiselag ud over begge pizzaer.

Tilbage i køkkenet lykkes det at skrabe en del af, men rigtig godt bliver det ikke.

Teslas Beograd

Det er umuligt at besøge Beograd uden at bemærke, at Nikola Tesla er født her. Som nævnt har han fået lufthavnen opkaldt efter sig. Hans portræt pryder desuden 100-dinarseden, og byen lægger naturligvis adresse til et Tesla-museum.

Bygningen er ikke særlig stor, og der er kø et pænt stykke ud på gaden. Ved et mirakel slipper vi akkurat ind med et hold til en rundvisning på engelsk efter blot 15 minutters ventetid. Det er nogenlunde interessant, men hvis man som undertegnede har været mentalt fraværende i fysiktimerne, er det ikke vildt hårrejsende - bortset fra netop det stunt fra guiden, hvor de besøgende kan få et lille stød via en lang gnist (!) fra en af de mange maskiner. Blandt en håndfuld andre pionerer, der gennemgås, er vores helt egen H. C. Ørsted såmænd.

Med netop de to lyse hoveder afsluttes hermed den første af to beretninger fra den serbiske hovedstad. I en følgende artikel besøger vi blandt andet landets næststørste by, Novi Sad, og så skal vi mødes med et hold danskstuderende på en café i Beograd.

Læs andre artikler fra Balkan og Øst-europa på: www.latinamerikaforedrag.dk.

Ansatte på teatret sympatistrejker med de studerende og deres undervisere. Blokader som denne finder dagligt sted i 200 byer over hele landet.

I Beograds centrale gågade mødes man med udsagnet: »Det eneste folkedrab på Balkan var mod serberne.« Nogle har øjensynligt behov for at se sig som ofre.

Gamle mænd i sort tøj spiller traditionel musik på en restaurant i Skadarlija-gaden. Det ser autentisk ud, men deres udtryk er en smule slidt.

Det mondæne Hotel Moskva fra 1908 har stukloft og lysekroner i sværvægtsklassen. Betjeningen er heldigvis ganske rar og usnobbet.